

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2013

MEPUTSO: 100

NAKO: 2½ diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 8.

DITAELO

1. Lephephe le, le arotšwe ka DIKAROLO tše THARO, e lego ya A, ya B le ya C.

KAROLO YA A: Ditaodišo (50)
KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele (30)
KAROLO YA C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana (20)

2. Araba potšišo e TEE KAROLONG YE NNGWE le YE NNGWE.

3. Araba ka Sepedi.

4. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng le LEFSA.

5. Beakanya (ka tsela ya mmepe wa monagano, seswantšho, mantšu a bohlokwa le tše dingwe) o be o badišise le go dira palobohlatse. Peakanyo ya gago e tšwelele pele ga sengwalwa SE SENGWE le SE SENGWE.

6. Peakanyo e bonagale gabotse. E laetše ka go thala mothalo wa go putla.

7. Šomiša nako ya gago ka tsela ye:

KAROLO YA A: Ditaodišo (metsotso ye 80)
KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele (metsotso ye 40)
KAROLO YA C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana (metsotso ye 30)

8. Dikarabo di nomorwe go swana le dipotšišo.

9. Efa KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE hlogo ya maleba.

10. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Kgetha e TEE go dihlogo tše seswai tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bjo bo sa fetego mantšu a 300.

Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go rulaganya le palobohlatse.

1.1	Hei! tšatši leo, ... Ngwala taodišo yeo sekafoko se se tšwelelago mathomong, gare goba mafelelong a yona.	[50]
1.2	Boitšhidollo.	[50]
1.3	Bophelo ntle le selefoune.	[50]
1.4	Lehumo ga se tšhelete fela. Ngwala taodišo o tšweletše kgopolo ya gago ka hlogo ye.	[50]
1.5	Ke ikgantšha ka segagešo.	[50]
1.6	Ngwala taodišo yeo o dumelelanago goba o gananago le kgopolo ye: Bafsa ga ba na dihlong.	[50]

- 1.7 Lebeledišiša diswantšho tše tša ka tlase gomme o ngwale taodišo ka se TEE sa tšona.

1.7.1

[E tšwa go: Inthanete]

[50]

1.7.2

[E tšwa go: Inthanete]

[50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A:

50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE**POTŠIŠO YA 2**

Araba potšišo e TEE go tše nne tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu ao a sa fetego a 150. Setšweletšwa se rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go rulaganya le palobohlatse.

2.1 LENGWALO LA SEMMUŠO

Ngwalela mmasepala wa tikologo ya geno lengwalo o leboge lepatlelo la dipapadi leo le sa tšwago go agwa motseng wa geno.

[30]**2.2 LENANEOTHERO LE METSOTSO**

O mongwaledi wa lekgotlakemedi la sekolo sa geno, ngwala lenaneothero le metsotso ya kopano yeo le e swerego mabapi le moletlo wa Letšatši la Bohwa.

[30]**2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU**

Yo mongwe wa bakgathatema ba bohlokwa motseng wa geno o hlokošetše. Ngwala tša bophelo bja mohu o tšweletše seabe sa gagwe tlihabolong ya motse.

[30]**2.4 POLEDIŠANO**

Ngwala poledišano gare ga Mosima le Molatelo mabapi le manyalo a bong botee.

[30]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 30**

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA**POTŠIŠO YA 3**

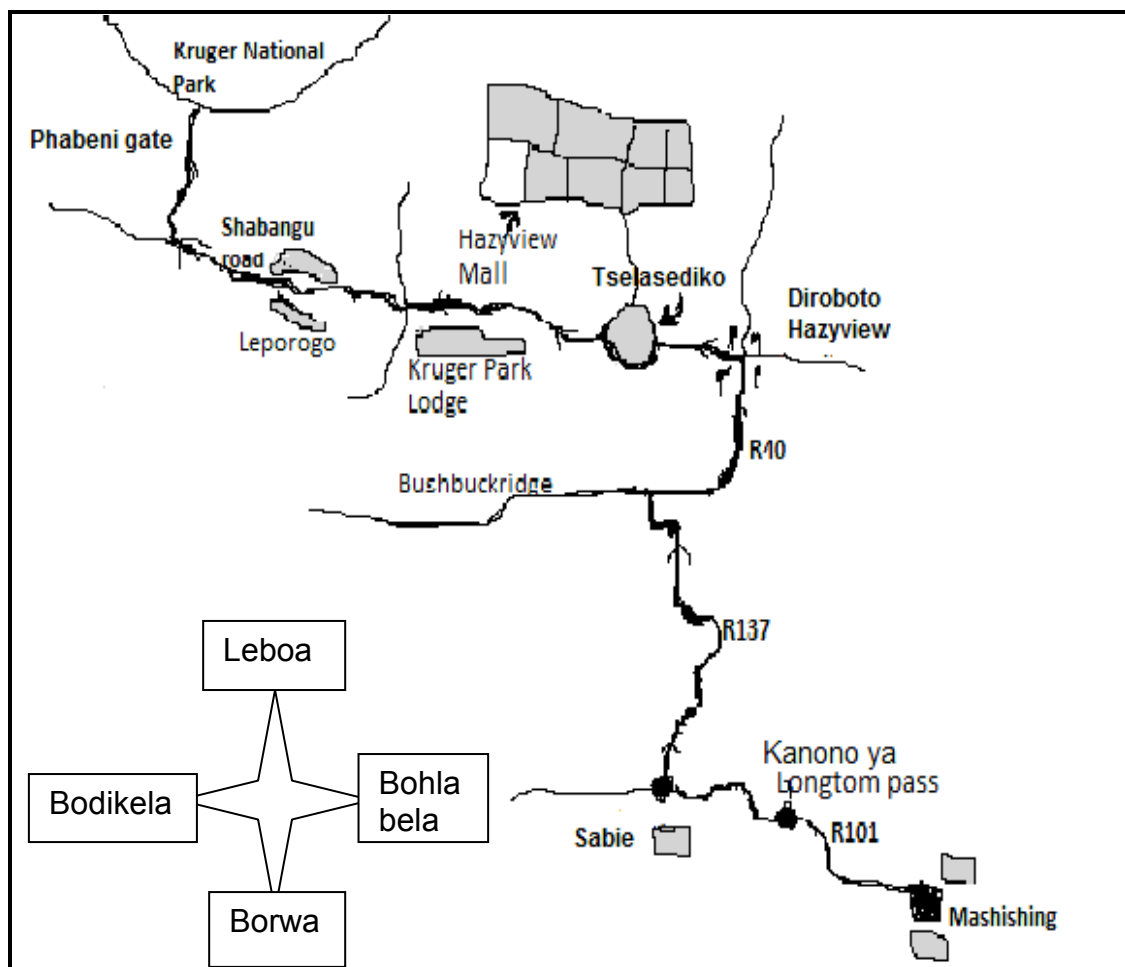
Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu ao a sa fetego a 100. Setšweletšwa se rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go rulaganya le palobohlatse.

3.1 PAPATŠO

Motswadi wa gago o go reketše dieta gomme ke tše dinnyane. Ngwala papatšo o rekiše dieta tše.

[20]**3.2 DITŠHUPETŠO**

Bagwera ba gago bao ba dulago Mashishing ba rulaganya go etela lešoka la diphoofole la Kruger National Park. Ba fe ditšhupetšo tša maleba tša go tloga Mashishing go ya Kruger National Park.

[Boitlhamelo]

[20]

3.3 PUKUTŠATŠI

Baithuti ba Yunibesithi ya Tšwelopele ba tlile sekolong sa geno tekano ya matšatši a 5, maikemišetšo e le go fa tlhohleletšo ya boitokišetšo ditlhahlobong tša mafelelo a ngwaga. Ngwala ka go pukutšatši go laetša ditiragalo tša tšatši ka tšatši tša beke yeo.

[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100